

Tilapioneerit loppuraportti

Ryhmä 2

Tekijät:

Sini Järnström (viestintä)

Paula Laksela (tila)

Elisa Paakkonen (ohjelma)

Salla Kuisma (verkosto)

Maria Nurminen (tila)

Katja Virta (verkosto)

Helsingin yliopisto, Geotieteiden ja maantieteen laitos

Tilapioneerit -projektiurssi

Kevät 2016

1. Johdanto

Tilapioneerit projektikurssilla oli tutkittu miten Marian sairaala-aluetta voidaan aktivoida tilapäiskäyttökokeilujen avulla sekä kehitettiin ohjelmakonsepteja, joita kokeiltiin varsinaisena tapahtumapäivänä Marian ilmestys -kaupunkifestivaalissa. Tämä loppuraportti käsittelee ohjelmakonseptien luomisprosessia sekä esittelee kolme alkuperäistä konsepti-ideaa ja arvioi niiden onnistumista tapahtumapäivänä.

Päätutkimuskysymykset olivat:

- **Miten Marian sairaala-aluetta voidaan aktivoida tilapäiskäyttöjen avulla?**
- **Minkä tyyppiset käyttötarkoitukset alueelle soveltuvat?**

Kurssi- ja tapahtumatilana toimi Marian sairaalan rakennus 5:n kolmas kerros (kuva 1). Käytössämme oli iso sali, keittiöitä, entinen kirjastohuone, pieniä huoneita, wc:t ja internet (kuva 2). Rakennuksessa olisi potentiaalia monenlaiseen toimintaan (esim. leipomo, opiskelija-asuntola), mutta sen muita tiloja (mm. suurtalouskeittiö, tunneliverkosto) ei voitu hyödyntää näissä tapahtumakonsepteissa. Konsepteja suunniteltaessa oli otettava huomioon myös muut alueen rakennukset. Sairaala-alueella ei ollut varsinaisesti muuta asutusta kuin yksi asuinrakennus aivan rakennus 5:tä vastapäätä. Tämä vaikutti iltaohjelman suunnitteluun musiikin osalta ja tilat oli äänieristettävä sisältä iltatapahtumaa varten.

Kuva 1. Rakennus 5, 3. kerros (Daniel Rieder / Katja Virta).

Kuva 2. Marian sairaalan rakennus 5:n entinen ruokasali (Katja Virta).

Ohjelmakonseptien luomiprosessi oli monivaiheinen ja se sisälsi konseptien kehittelyä yksittäin, pareittain ja ryhmissä palvelumuotoilutyöpajoissa. Välillä konseptit esiteltiin koko ryhmälle, jonka jälkeen niitä jatkokehitettiin palautteen pohjalta. Lopullisia ohjelmakonsepteja syntyi kolme, jotka esitellään alla lyhyesti:

Löllähdyspaikka

Monessa ennakkotehtävässä kaivattiin olohuonemaista tilaa rauhalliseen oleskeluun ja rauhoittumiseen. Erilaisista ideoista jalostui konsepti Löllähdyspaikasta, jossa voisi sekä passiivisesti tarkkailla tilan tapahtumia että muokata tilaa haluamallaan tavalla. Konsepti yhdistää majanrakennusta, tarinankerrontaa, rentoutumista ja kohtaamisia muiden kävijöiden kanssa.

Pimeä aistihuone

Idea Pimeästä aistihuoneesta lähti liikkeelle näkövammaisten huomioimisesta ja ympäristön havainnoinnista. Ajatuksena oli rakentaa aistirata hämärään huoneeseen, jossa voisi havainnoida ympäristöä aistien kautta. Ajateltiin, että tilassa voisi olla muun muassa eri hajuja ja makuja, jännä

äänimaisema sekä erilaisia valoja. Halusimme, että tapahtumapäivän vierailija voisi kokea jotain yllättävää ja uutta aistien kautta.

Etsiessämme inspiraatiota selailemalla jo toteutuneita tilapäiskäyttöjä, törmäsimme hyvin kiehtovaan huoneeseen, jonka ulkoasun rakentamisessa oli käytetty UV-maaleja erilaisten objektien maalaamiseen. Ajattelimme, että UV-maaleilla saisi suunnitteilla olevaan hämäämään huoneeseen hienoa rekvisiittaa. Ohjelmasuunnittelun edetessä löytyi henkilöitä, jotka olivat innostuneita toteuttamaan UV-maalausta huoneeseen. Pimeä UV-rekvisiitalla koristeltu huone inspiroi tilapioneerilaisia ja ulkopuolisia ohjelmanpitäjiä ohjelmanumeroiden suunnitteluun.

Lopulta huone sai nimen Valohoito ja siellä pidettiin Marian ilmestys -festivaaleilla monipuolisesti ohjelmaa. Ohjelmassa oli ”ultraviolettiavaruuskokemus”, yhteismaalausta ja planetaarista askartelua, esityksiä, äänimeditaatiota, karaokea sekä päivän päätteeksi täysin pimeä tanssihuone. Alkuperäisistä konsepti-ideoista syntyi lopulta monen tahon kanssa yhteistyössä aisteja herättävä ja kokemuksia tarjoava huone.

Marian paratiisi

Kesäpihakonsepti kokoaa yhteen monenlaista puutarha-aktiiviteettia, joita ideointivaiheessa oli syntynyt. Sen taustalla on myös ajatus place makingista ja alueella starttaavan uudenlaisen toiminnan tuomisesta näkyväksi. Monilla Helsingin asuinalueilla on kokeiltu menestyksekkäästi kaupunkiviljelyä sekä muita yhteisöllisiä projekteja ja alueen ympäristöä tarkasteltaessa todettiin sairaalan läheisyydessä sijaitseva asukaskanta potentiaalisesti vastaavanlaiselle toiminnalle. Lisäksi alueella aloittava Startup Hub Maria tuo alueelle lähitulevaisuudessa paljon luovaa kuhinaa, jolle kesäpihan haluttiin olevan eräänlainen lähtölaukaus. Konseptin on ajateltu palvelevan sekä lähiseudun että Startup-keskuksen tarpeita spontaaniin kohtaamiseen ja toimintaan.

2. Konseptin luomisprosessin vaiheet (aineisto ja menetelmät) sekä haastattelujen tulokset

Ennen kurssin alkua jokainen kurssilainen suunnitteli oman tapahtumakonseptinsa. Niiden pohjalta päätettiin tapahtuman yleinen luonne ja laajempi kehys. Tämän jälkeen ohjelmakonsepteja ideointiin pareittain ja ryhmissä palvelumuotoilutyöpajoissa. Jokainen osallistuja kirjoitti ohjelmaideoita lapuille, jonka jälkeen siirryttiin työskentelemään ryhmissä (kuva 3). Ideoita jaettiin teemoihin ja eri tiloissa tapahtuviin ohjelmiin. Näiden teemoiteltujen idearyppäiden pohjalta ryhmät alkoivat kehittää

yksittäisiä tapahtumakonsepteja, jotka kirjattiin konseptikortille. Nämä konseptit esiteltiin kaikille kurssilaisille, ja heiltä saadun palautteen perusteella konsepteja kehitettiin edelleen.

Kuva 3. Ideointia ryhmissä (Tilapioneerit).

Tarpeiden kartoittaminen

Marian sairaalan lähialueen väestöjakauma on monipuolista. Lähistöllä on paljon opiskelija-asuntoja ja 20–39-vuotiaiden osuus asukkaista on monessa lähikorttelissa yli 53 prosenttia. Marian sairaala-alueen viereen on lisäksi rakennettu kaksi senioritaloa, joiden asukkaat ovat yli 65-vuotiaita. Myös Kampin palvelukeskus on lähellä. Väestömäärä alueen ympärillä on suuri. 10–19 minuutin matkan päässä alueelta asuu 64 000 ihmistä, ja 20–29 minuutin matkan päässä 191 000 ihmistä (Tilastokeskus 2009).

Kurssilla vierailleet luennoitsijat esittivät monia erilaisia näkemyksiä sekä Marian sairaalan käyttötarpeista että yleisesistä tendensseistä kaupunkisuunnittelussa ja tyhjen tilojen käyttöönotossa. Helsingin rakennusviraston yliarkkitehdin Hella Helanderin (2016) mukaan kaupungissa on runsaasti tyhjillä olevia rakennuksia, joihin ei ole vielä löydetty käyttöä. Osin ongelmana on tiedonkulku: mahdolliset tilantarvitsijat saavat tällä hetkellä niukasti tietoa vuokrausmahdollisuuksista. Myös luennolla vierailut arkkitehti Hella Hernberg puhui tyhjästä tiloista ja jo olemassa olevan rakennuskannan uusiokäytöstä. Jo olemassa olevan rakennuskannan uusiokäyttö on resurssiviisasta sekä mahdollistaa erilaisten kulttuuriympäristöjen säilyttämisen. Rakennukset säilyvät parhaiten käytössä, joten tyhjillään olevat hukkatiilat kannattaisi ottaa käyttöön (Hernberg 2014). Startup Hubia Mariaan luotsaava Gunnar Suikki toivoi alueelle paljon luovia toimijoita, elämää ja tapahtumia. Piha-alueen hän näki kaikille kaupunkilaisille avoimena paikkana, jonne he voivat tulla järjestämään haluamaansa ohjelmaa. Suikin visioissa Marian sairaala-alue on sekä yrityksiä houkutteleva bisnesalue, että kaupunkilaisille vapaa oleilutila, tietyin reunaehdoin.

Moni kurssilla luennoinut korosti tilapäiskäyttöjen kokeilukulttuuria ja osallistavuutta. Ajatukset yhdessä tekemisestä ja kaupunkilaisten aktiivisuudesta eivät esiintyneet vain kurssilaisten ideoissa, vaan tällaista ajattelua esiintyi kautta linjan sekä Helsingin kaupungin edustajien että yksityisten suunnittelijoiden puheissa. Anu Mänttari (2016) Helsingin kaupungin elinkeino-osastolta toi esille kaupungin panostusta muotoiluun ja kokeilukulttuuriin. Nuorisosiainkeskuksen Inari Penttilän mukaan ”asiakkaiden” osallistaminen jo suunnitteluvaiheessa on jo trendi, ja tätä on jo tehty paljon nuorten toimintakeskusten yhteydessä (Penttilä 2016).

Alustavat ideat

Alustavat ideat (kuva 4) jakautuivat erilaisiin teemoihin: aisti/pimeähuone (esim. sokeiden polku, täysi pimeys-disko, aistirata), musiikilliset ideat (räppibattle, bändejä), ulkona tapahtuvat ohjelmat, lyhytelokuvanäytökset, osallistava toiminta (kuten vesipyyssysota, värityskirjoja, kukkatatuointipaja, yms.).

Kuva 4. Kurssilaisten ideoita kerättiin lapuille, jonka jälkeen alustavat ideat jaettiin erilaisiin teemoihin.

Konsepteihin päädyttiin ideoissa esiintyvien teemojen pohjalta ja samantyyppisiä ehdotuksia yhdistellen. Ohjelmakonseptit kirjattiin konseptikortteihin (liitteenä), jotka toimivat hyvinä apuvälineinä ohjelmaehdotusten esittelyssä ja testaamisessa. Yhteiseksi nimittäjäksi ohjelmaideoista löytyi kokemus ja elämyksellisyys. Otimmekin koko tapahtuman ohjenuoraksi elämyksellisyyden ja osallistavuuden. Pidimme tärkeänä sitä, että tapahtuma tuo yhteen eri ikäisiä ja eri taustaisia ihmisiä sekä Marian sairaalan lähialueelta että muualta Helsingistä. Otimme tämän huomioon myös ohjelmasuunnittelussa.

Konseptien ennakkotestaaminen

Haastattelut

Osana Marian Paratiisi -kesäpihakonseptin taustatyötä tehtiin kysely viheralan ammattilaisille ja aktiiviharrastajille. Kyselyyn vastasi yhteensä viisi eri ikäistä ja taustaista henkilöä. Kysymyksillä kartoitettiin konseptin kiinnostavuutta, toteutettavuutta, vuodenajan asettamia rajoitteita istutuksille ja haettiin kehitysehdotuksia. Lisäksi selvitettiin mahdollisia yhteistyökumppaneita ja haastateltavien omaa kiinnostusta osallistua toimintaan. Kysymyksillä etsittiin myös ideoita ja ajatuksia sekä Marian sairaalaan soveltuvista väliaikaiskäytöistä että tilanäkökuilmasta kansalaistoimintaa ja aktiivisuutta edistäviä ja hidastavia tekijöitä.

Konsepti herätti kohtalaista kiinnostusta ja sen uskottiin olevan toteuttamiskelpoinen. Haasteina nähtiin aktiiviryhmän muodostaminen ja mahdollinen ilkivalta sekä vastaaminen varsinaisten kaupunkiviljelijöiden tarpeisiin. Vuodenajan haasteellisuudesta mainittiin yöhallan mahdollisuus ja sen huomioiminen kasvien valinnassa. Erityisesti orvokki nousi esiin pakkasenkestävyytensä vuoksi. Kysyttäessä millaisia elementtejä vastaajat toivoisivat löytävänsä itseään lähellä olevasta

yhteisöpuutarhasta, mainittiin vastauksissa muun muassa rehevyys, rauhallisuus, yllätyksellisyys ja hauskuus. Alueella visioitiin olevan sekä kukkia, että hyötykasveja ja erityisesti istuimia. Lisäksi toivottiin kahvilaa, wc:tä ja sateensuojaa sekä mahdollisuutta saada tietoutta kasveista. Vastaajat itse eivät nähneet osallistuvansa juuri Marian sairaalassa tapahtuvaan puutarhatoimintaan, mutta osa heistä uskoi osallistuvansa mahdollisesti vastaavanlaiseen toimintaan, mikäli se sijaitsisi heille sopivan välimatkan päässä.

Tilapäiskäyttöiksi Marian sairaalaan ehdotettiin hostellia ja työhuoneita. Eräs vastaajista toivoi avointa tilaa, jossa voisi vain olla ja oleilla. Helsingin seudun kansalaisryhmien tilojen käyttöön liittyviä hidasteita ja edistäviä tekijöitä ei koettu itselle ajankohtaiseksi kysymykseksi haastatteluun vastanneessa kohderyhmässä. Yleisenä olettamuksena ajateltiin hidasteena olevan ainakin byrokratia.

Esitykset

Löllähdyspaikka -konseptin yhteydessä pohdittiin tekniikan läsnäoloa tilassa. Alkuperäisessä konseptissa tilassa olisi ollut seinälle projisoituna videotaidetta tai muuta rauhallista videomaisemaa. Tätä vierastettiin kuitenkin palautteessa, ja tila nähtiin enemmänkin orgaanisen rauhallisena paikkana, johon tekniset laitteet ja videoprojisoinnit eivät oikein sovi. Keskustelua herätti myös vaikeus määritellä sokean henkilön kokemusmaailmaa ulkopuolelta käsin. Päädyimme siihen, että teemme huoneesta monipuolisesti aisteja stimuloivan ja elämyksellisen.

Pimeä aistihuone -konseptin esittelyvaiheessa ideana oli rakentaa aistirata hämärään huoneeseen, jossa voisi aistia tilaa eri tavoin. Kommenteissa nousi esille kysymys, miten voisi kokea ympäristön ilman yhtä aistia. Voisiko rataa kehittää edelleen niin, että mukana on eri aisteja (haju, maku, näkö) sekä voisiko tilassa olla pehmeitä asioita.

Esittelyvaiheessa Marian Paratiisi -nimellä kulkeva kesäpihakonsepti sai hyväksyvää palautetta. Todettiin, että kaupunkiviljelylle on paljon kysyntää tällä hetkellä urbaaneissa ympäristöissä. Yhteistyökumppaneiksi ehdotettiin esimerkiksi Dodoa ja Hyötykasviyhdistystä ja pohdittiin pihan rakentamiseen mahdollisesti tarvittavia lupia. Konseptin yhtenä osana esitetty sammalgraffitityöpaja herätti kiinnostusta.

Kokeilut

Hoffice-päivä Marialla

Hoffice tulee sanoista home ja office. Ideana on kutsua tuttuja tai tuntemattomia ihmisiä kotiin tekemään yhdessä töitä. Nykyään hofficeja järjestetään mm. yritysten ja seurakuntien tiloissa, tai missä vain vapaissa soveltuvissa tiloissa.

Marialla oli jo käytössä langaton internetyhteys, ja siellä on lisäksi kahvinkeitto- ja ruuanvalmistusmahdollisuudet, sekä tietysti pöytiä ja tuoleja. Ympärillä on myös hyvä lounastarjonta. Paikka siis soveltuu hyvin hoffisteluun.

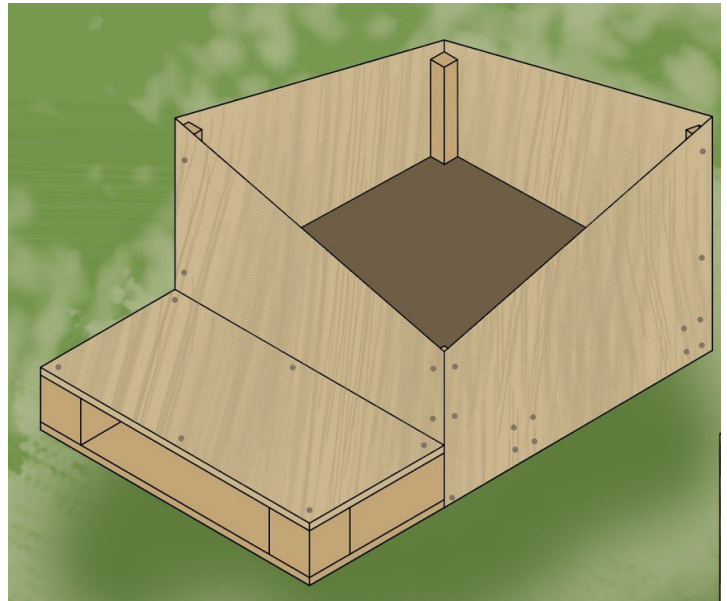
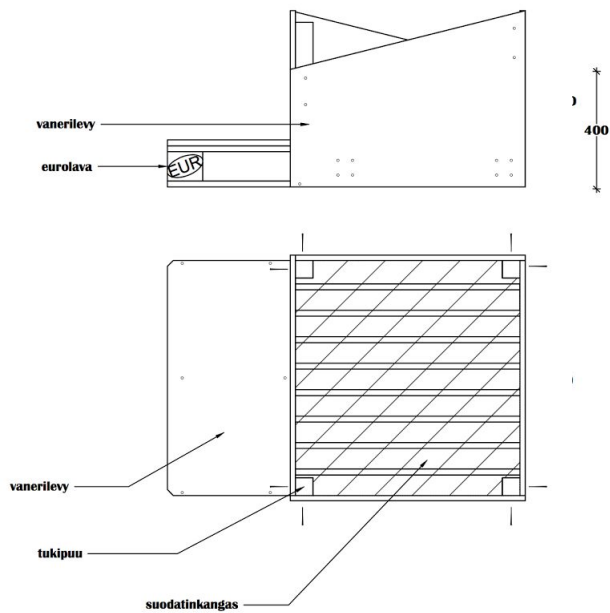
Toteutimme päivän kokeilun hoffistelusta. Ilmoitimme kokeilusta myös facebookin hoffice-ryhmissä. Kiinnostusta oli paljon, mutta ulkopuolisia hoffistelijointa ei lopulta tullut paikalle lyhyen varoitusajan takia. Kyselyitä tuli uusista hoffistelu-päivistä, mutta uusia kokeiluita ei ehditty toteuttaa kurssin puitteissa.

Kurssilaisten hoffistelupäivä muotoitui varsin miellyttäväksi. Pääasiassa suunnittelimme Marian ilmestys -tapahtumaa. Paikalla kävi myös päivän aikana useita ihmisiä tutustumassa tiloihin. Osa vieraista jäi syömään viikonlopun talkoista jääneestä hävikkiruusta valmistettua lounasta, sekä juhlistamaan yhden kurssilaisen syntymäpäiviä kakkukahveilla.

Edulliselle tai ilmaiselle pistäytymistyötilalle olisi alueella selkeästi tarvetta. Tällaiseen toimintaan tarvittavat resurssit ovat pieniä ainakin väliaikaikäytössä.

Marian kesähoitola

Marian ilmestys -kaupunkifestivaalin lähestyessä Marian Paratiisi-pihakonseptia haluttiin lähteä viemään eteenpäin vauhdikkaasti. Tarkoitus oli järjestää avoimet nikkarointitalkoot kaikille kiinnostuneille. Tässä vaiheessa hankittiin kuormalavoja ja kierrätyspuuta sekä lainattiin työkaluja istuimien ja istutuslaatikoiden rakentamista varten. Nikkarointitapahtumaa varten luotiin erillinen Kesähoitola -tapahtuma Facebookiin. Houkuttimeksi järjestettiin tapahtumaan myös Grillari -pyörägrilli, hävikkiruokaa grillattavaksi sekä pihapelejä. Tavoitteena oli kerätä erilaisia ideoita ja malleja tulevista istutuslaatoista ja istuimista ja antaa ihmisille vapaus toteuttaa omia visioitaan sekä sitouttaa jo mahdollisia tulevia aktiiveja toimintaan.

Kuva 5. Istutuslaatikoiden suunnitelmia (Maria Nurminen).

Tapahtumapäivänä sää oli sateinen, mikä varmasti osaltaan vaikutti osallistujien vähäiseen määrään. Itse tapahtuma järjestyi hyvin rakennuksen lastauslaiturin katokseen, mikä mahdollisti grillaamisen ja äänentoiston myös sadekuurojen aikana. Tapahtuman lopputuloksena valmistettiin prototyypit yhdestä kuormalavapenkistä ja yhdestä istutuslaatikosta (kuvat 5 ja 6). Näiden valmistusta ja kehittelyä jatkettiin Kesähoitola-tapahtuman jälkeen kurssilaisten voimin muun toiminnan ohessa. Tapahtuman jälkeen todettiin, että kerätäkseen enemmän innostuneita osallistujia, vastaavanlaisen tapahtuman pitäisi todennäköisesti markkinoida tapahtumaa pidempään ja useissa kanavissa sekä valmiissa sidosryhmissä, tai olla sellaisen yhteisön järjestämä, jolla on jo vakiintunut yleisö.

Kuva 6. Kesäkalusteiden prototyyppien puuhastelua (Maria Nurminen).

Workshoptila vapaaehtoistoiminnalle

Erilaiset työryhmät olivat kiinnostuneita tilojen käytöstä tapaamispaikkana. Tiloja kyselivät ainakin Kallion Block party -ryhmä ja Demos Helsingin ja Finnish burners:in työryhmä Koulu on Fire. Koulu on Fire pitikin työpajaa tiloissa. Illan kestäneessä suunnittelutapahtumassa suunniteltiin ja keskusteltiin suomalaisen koulun viemisestä USA:aan. Paikalla oli noin 20 osallistujaa. Tila toimi hyvin tarkoitukseen, sillä juuri muuta ei tarvittu kuin tilaa, sähköä ja kahvia. Keskeinen sijainti toimi hyvin, sillä osallistujat saapuivat eri puolilta pääkaupunkiseutua, ja osa kauempaakin.

Konseptien jatkokehittäminen

Konseptien kehittäminen siirtyi tuotannon käynnistyessä ohjelma-tiimille, joka vastasi ohjelman toteutuksesta yhdessä muiden tuotantoryhmien kanssa. Konseptit toimivat inspiraationa ja taustaideoina varsinaista ohjelmaa järjestäessä, ja niiden toteutus riippui myös tapahtumaan kutsutuista yhteistyökumppaneista. Esimerkiksi UV-huoneeksi muuntunut aistitila-konsepti sai lopullisen muotonsa kurssin ulkopuolisen taiteilijaryhmän työn tuloksena. Isossa salissa toteutettu Löllähdyspaikka-konsepti puolestaan muovautui rennoksi alueeksi, jossa pystyi seuraamaan muuta ohjelmaa tai esimerkiksi keskittyä kuuntelemaan vanhojen sairaanhoitajien kertomuksia Marian sairaalasta.

Marian Paratiisi -konsepti muovautui sekä Kesähoitola -tapahtumakokeilun, että haastattelujen pohjalta enemmän oleskelupainotteiseen suuntaan. Valmiin aktiivisen kaupunkiviljelijäryhmän puuttuessa istutukset haluttiin pitää kaikille avoimena mahdollisuutena istuttaa mitä tahansa. Pihan kalusteita alettiin tuottaa sarjana, jota olisi tarpeen tullen helppo toisintaa tai tuoda sekaan uudenlaisia versioita vastaavilla materiaaleilla. Yhteistyökumppaneita ja materiaaleja etsittiin muun muassa haastatteluihin nojaten vuodenaika huomioiden. Tunnelmaltaan pihasta pyrittiin saamaan rento ja innostava sekä pienimuotoiseen puuhasteluun kannustava.

3. Ohjelmakonseptien esittely

Alkuperäiset konseptit

Pehmeä rakentelutila eli Löllähdyspaikka

Pehmeän rakentelutilan, eli Löllähdyspaikan aluperäinen konsepti sisältää majanrakennusta pehmeistä asioista, kuten tyynyistä, patjoista ja vilteistä. Ajatuksena on tila, jossa sekä aikuiset että lapset saavat leikkiä ja halutessaan levätä. Majan suojaan on hyvä piiloutua hetkeksi jos kaipaa hengähdystaukoa tapahtuman keskellä. Suunnitelmassa oli myös satukirjojen tai esim. luontokirjojen ääneen lukeminen. Tarkoituksena oli pyytää viereisten senioritalojen vanhuksia lukemaan satuja ääneen, tämä mahdollistaisi kohtaamisia naapureiden ja eri ikäisten kävijöiden välillä. Toinen vaihtoehto oli tuoda äänikirjoja kuulokkeilla kuunneltavaksi.

Tilan pehmeät rakennusmateriaalit ja esimerkiksi tyynyt tehdään konseptin mukaan kierrätyskankaista. Tätä varten oli tarkoitus järjestää ennen tapahtumaa ompelutyöpaja, jossa oltaisiin tehty erilaisia tyynyjä ja muita rakennusmateriaaleja. Tämä jäi ajan puutten vuoksi toteutumatta. Löllähdyspaikassa olisi konseptin mukaan mahdollista myös värittää värityskirjoja.

Pimeä aistihuone

Alkuperäisen konseptin mukaan Pimeässä aistihuoneessa olisi ollut tarkoitus aistia tilaa muillakin aisteilla kuin näköaistilla. Huone oli tarkoitus pimentää ja täyttää erilaisilla tuoksuilla, mauilla, valoilla, äänimaisemilla ja materiaaleilla. Ideana oli rakentaa elämyksellinen outo tila, jossa aistit ovat pääosassa. Lattian pintamateriaalit voisivat vaihdella ja huoneessa voisi olla purkkeja, joissa olisi esimerkiksi karkkeja maisteltavaksi. Konsepti suunniteltiin kävijöille, jotka haluavat rauhoittua ja aistia tilaa muillakin aisteilla kuin näköaistilla.

Pimeän aistihuoneen rakentamiseen tarvittavat materiaalit voisi hankkia hyvin halvalla, joten toteuttamiskustannukset eivät nousisi liian korkealle. Konseptin rakentamiseen tarvittaisiin mm. valoja, äänisuunnitteluun kaiuttimia, lattialle erilaisia materiaaleja sekä tuoksuvia asioita. Äänisuunnittelua varten voisi pyytää jotain äänisuunnittelijaa yhteistyökumppaniksi. Konseptikortti jättää ohjelmaryhmälle vapaat kädet lähteä suunnittelemaan ideaa eteenpäin. Pimeä aistihuone -konseptin voi toteuttaa monella tavalla ja keskittyä esimerkiksi vain muutamaan aistiin tai useampaan aistiin samalla kertaa. Lopullisessa toteutuneessa konseptissa näköaisti nousi eniten esille UV-värien ansiosta, mutta konseptin voisi toteuttaa myös muita aisteja hyödyntäen. Toteutuneessa UV-huoneessa hyödynnettiin Marian sairaalasta löytyneitä materiaaleja sekä muuta jättemateriaalia, jotka maalattiin UV-väreillä värikkäiksi (kuva 7).

Kuva 7. UV-huoneeseen tuunattiin uniikkeja elementtejä jättemateriaaleista (Maria Nurminen).

Marian paratiisi

Kehittelyvaiheen jälkeen valmistuneen Marian paratiisi -konseptin ideana oli tarjota mahdollisuus kaupunkiviljelyyn ja puutarhanhoitoon ja lisätä piha-alueen viihtyisyyttä. Konseptikortissa kaavailtiin eri mittakaavan urbaaneja viheraktiviteetteja, kuten taskumetsä eli metsä purkissa, kokedamatyöpajaa, sammalgraffitien tekoa ja istuimien sekä viljelylaatikoiden rakentamista ja istuttamista. Konsepti suunnattiin urbaaneille viherpeukaloille taitotasosta riippumatta, sillä harvalla on kaupungissa mahdollisuus päästä käsiksi minkäänlaiseen maatilkkuun ja toisaalta kaupunkiviljelyn suosio on ollut nousussa viime vuosina. Konseptin haasteena on markkinointi ja kiinnostuneen aktiiviryhmän muodostaminen, sijoituskohteen lupa-asiat ja materiaalihankintojen onnistuminen.

Toteuttamiseen tarvittavat materiaalit ovat konseptin mukaan suhteellisen vähäiset, sillä kaikki kalusteet voidaan rakentaa esimerkiksi jämäpuusta ja kierrätysmateriaaleista, mikäli niiden turvallisuus ja terveellisyys huomioidaan. Esimerkiksi kuormalavat saattavat sisältää lahoamisenestoaineita (Tukes 2016). Lisäksi tarvitaan vesipiste, muutama kuutiollinen multaa, taimia ja/tai siemeniä sekä työkaluja, kuten sirkkeli ja porakone. Työkalujen tarve riippuu käytettävästä materiaalista ja designin vaatimista työstötavoista. Pohjan suuret reiät tulee peittää esimerkiksi suodatinkankaalla. Taskumetsät, kokedamat ja sammalgraffiitit vaativat jonkin verran sammalta, taimia ja muita koriste-elementtejä esimerkiksi luonnonmateriaaleista. Sammalen keräämisessä tulee huomioida ympäristöarvot ja jokamiehenoikeudet, tai sen voi hankkia myös paikalliselta kukkakauppiaalta. Yhteistyökumppaneiksi konseptissa suunniteltiin ainakin Staraa (Startup Hub Marian urakoitsija), Kaupunginpuutarhaa, Metsäpirtin multaa, Hyötykasviyhdistystä, HYY kaupunkiviljelijöitä, lähialueen asukkaita ja yhteisöjä. Nämä tahot valikoitiin materiaalitarpeiden sekä konseptin kohderyhmien pohjalta.

Marian paratiisi -konsepti tähtää koko kesän kestävään kaupunkipuutarhaan, jonka huolto hoidetaan yhteisöllisesti. Mikäli konsepti kasvattaa suosiotaan, se on mahdollista toteuttaa myös seuraavina kesinä. Konseptin toteuttaminen ulkotiloissa ajoittuu parhaiten loppukevääseen juuri viljelykauden alkuun. Konseptia voi muokata myös sisätiloihin soveltuvaksi, mutta se vaatii silloin enemmän tekniikkaa ja huoltoa. Sisällä viljely onnistuu kasvivalaisimien avulla esimerkiksi hydroponisesti tai perinteisesti mullassa ja kasveina voidaan käyttää hyöty- tai koristekasveja. Kokedama (kuva 8) ja taskumetsät onnistuvat hyvin vuodenajasta riippumatta, mutta sammalgraffitia ei voida tehdä ulkotiloissa pakkasella.

Kuva 8. Kokedamatyöpaja Marian ilmestys -kaupunkifestivaaleilla (Maria Nurminen).

Toteutuneet konseptit

Pehmeät tilat, oleilupaikat

Löllähdyspaikka toteutui vain osittain, koska pehmeitä materiaaleja ei saatu käyttöön tarpeeksi. Saimme kuitenkin lahjoituksena Marimekolta kankaita, joista ompelimme värikkäitä tyynyjä ja teimme kankaanpaloista viirejä koristamaan tilaa. Rentoja oleskelualueita kuitenkin tilaan useampiakin. Oli elokuvien ja sairaalan historiasta kertovien äänitteiden katseluun ja kuunteluun varattu alue, jossa oli säkkituoleja. Ihana-kahvilasta saadut pehmeät penkit sijoitettiin debattilavan viereen. Workshop-tilassa oli mm. joogailuun käytettyjä mattoja ja vilttejä. Rennot oleskelutilat yhdistyivät kätevästi muuhun ohjelmaan ja sulautuivat muihin konsepteihin. Tapahtuman kannalta oli hyvä, että esimerkiksi lapsiperheillä oli paikka, jossa he pystyivät rentoutumaan ja lepäämään

ennen kuin he jatkoivat muihin tapahtuman ohjelmiin. Ihmiset ottivat suuren salin perällä olleen säkkituolialueen omakseen ja rentoutuivat mm. kuunnellen samalla entisten Marian sairaalan työntekijöiden kertomuksia kuulokkeilla (kuva 9).

Kuva 9. Löllähdyspaikan säkkituoleilla oli mahdollista kuunnella entisten sairaanhoitajien kertomuksia Marian sairaalasta (Janne Ojanperä).

- Onnistumiset
 - yhdistyminen muuuhun ohjelmaan, sulautuminen muihin konsepteihin
 - passiivinenkin osallistuminen oli mahdollista
 - rento tunnelma
 - lapsiperheet ja aikuiset viihtyivät yhdessä
- Kehitettävää
 - eri kohderyhmät, seniorit
 - muunneltavuus

UV-huone

Pimeä aistitila kokosi erilaisia pimeässä tai hämärässä toteutettuja aktiviteetteja. Tila oli koristeltu avaruusaiheisella UV-taiteella. Vierailijat saivat osallistua tapahtumapäivänä taiteiluun, ja kokeilla myös mm. kehomaalausta UV-väreillä (kuva 10). Tilassa tapahtui myös disko, jossa tanssittiin pimeässä tilassa.

Kuva 10. UV-huoneessa oli mahdollisuus kokeilla UV-väreillä maalaamista (Paula Laksela).

- Onnistumiset
 - aistillisuus, elämyksellisyys, osallistuminen
 - eri-ikäisille sopivaa, monikäyttöinen tila
- Kehitettävää
 - eri aisteille
 - kuuma, tuuletus

Marian paratiisi

Marian paratiisi -konsepti toteutui yläpihalla niin, että pihakalusteet oli rakennettu talkootyönä kierrätysmateriaaleista (kuva 11). Tekonurmi ja Marimekon kankailla päällystetyt tyynyt toivat väriä piha-alueelle. Kuvassa 12 näkyy lahjoituksena saatuja erilaisia taimia, joita tapahtuman osallistujien kanssa istutettiin rakennettuihin istutuslaatikoihin. Osallistujilla oli mahdollisuus rakentaa oma taskumetsä (pienimuotoinen terraario lasipurkissa) tai kokedama (sammalpallo) (kuva 13). Pihalla toimi myös ravintola Vihreä Kana sekä jäätelökioski (ulkopuolisia yrittäjiä), ja dj:t soittivat musiikkia päivän mittaan. Tapahtuman vieraat laajensivat aluetta myös ympäröiville nurmialueille, joille aurinko paistoi. Alapihalla toimi saunabussi, jota erityisesti tapahtuman miesosallistujat kiittelivät. Marian paratiisi sopi kaikenikäisille ja esimerkiksi kukkien istutus kiinnosti sekä lapsia että aikuisia (kuvat 14-15).

Kuva 11. Pihakalusteet oli rakennettu kierrätysmateriaaleista ja Marimekon kankailla päällystetyt tyynyt toivat väriä alueelle. Taustalla näkyy ravintola Vihreä Kana (Paula Laksela).

Kuva 12. Lahjoituksena saatuja taimia oli mahdollista istuttaa rakennettuihin istutuslaatikoihin (Paula Laksela).

Kuva 13. Taskumetsätyöpajassa saattoi rakentaa oman terraarion lasipurkkiin tai sammalpallosta koostuvan kokedaman (Paula Laksela).

Kuvat 14-15. Kukkien istutus kiinnosti eri ikäisiä (Maria Nurminen).

- Onnistumiset
 - saatiin kierrätysmateriaalit, ihmiset viihtyivät ja osallistuivat
 - kaikenikäisille, erityisesti nuorille porukoille
 - toimi kiinnekohtana / houkuttimena tapahtumalle
 - ruokamyyjät
- Kehitettävää
 - rakennetta, ohjelmaa
 - haasteet, ilmansuunnat, liikenne, aikaraja, vesipiste
 - eri kohderyhmät, seniorit

Johtopäätökset / Yhteenveto

Yleisesti voidaan sanoa, että tapahtumassa toteutui moni jo ideointivaiheessa esillä ollut asia. Yhteisöllisyys, osallistuminen ja elämyksellisyys olivat tärkeitä tavoitteita tapahtumaa rakennettaessa. Tapahtumassa kävi kaikenikäisiä ihmisiä lapsiperheistä vanhuksiin. Kävijät olivat aktiivisia toimijoita eri ohjelmissa. Tapahtumasta löytyi myös olohuonemaista tilaa rauhoittumista ja lepäämistä varten. Kehitettävää olisi ollut vielä monikielisyys sekä maahanmuuttajien tavoittamisessa. Kuitenkin kaikkiaan tapahtuma toi eloa tyhjillään olevaan sairaalarakennukseen ja sen pihapiiriin ja innoitti monia kävijöitäkin pohtimaan alueen tulevaisuutta ja sen mahdollisia käyttötapoja.

Kaikki kolme konseptiamme toteutuivat varsinaisena tapahtumapäivänä Marian ilmestys-kaupunkifestivaalissa (kuva 16) jollakin tavalla. Konseptit hieman muuttuivat matkan varrella resurssien puuttumisen takia tai sulautuivat yhteen muiden ohjelmakonseptien kanssa. Löllähdyspaikka toteutui vain osittain, mutta oli silti onnistunut eri-ikäisille kävijöille sopiva rentoutumisalue. Pimeä aistihuone toteutui tapahtumassa hieman erilaisena kuin alun perin oli suunniteltu. Tila oli edelleen pimeä, mutta silmien sitominen unohdettiin ja keskityttiin enemmän UV-taiteella leikkimiseen. Aisteista näköaisti nousi eniten esille ja UV-taide loi tilasta elämyksellisen kokemuksen. Marian paratiisi -konsepti säilyi lähes samanlaisena kuin suunnitteluvaiheessa ja onnistui tapahtumapäivänä hyvin. Tapahtumaa varten rakennetut pihakalusteet ja istutuslavat saatiin sijoittaa rakenteilla olevan Startup Hub Marian piha-alueelle, joten jätimme myös jotain konkreettista Marian sairaala-alueelle tapahtumamme jälkeen.

Kuva 16. Festivaalitunnelmaa rakennus 5:n pihalla (Maria Nurminen).

Lähteet

Helander, Henna (2016). Tilapäiskäytöt ja rakennusvalvonta. Luento Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston Tilapioneerit -kurssilla.

Hernberg, Hella (2014). Tyhjät tilat - Näkökulmia ja keinoja olemassa olevan rakennuskannan uusiokäyttöön. 83 s. Ympäristöministeriö. 31.5.2016.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135964/TyhjatTilat_web.pdf?sequence=1

Penttilä, Inari (2016). Kenen ehdoilla kaupungit rakentuvat? Luento Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston Tilapioneerit-kurssilla.

Tilastokeskus (2009). Ruututietokanta -paikkatietoaineisto.

Tukes (2016). Lehdistötiedote. 30.5.2016.

<http://www.tukes.fi/fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/Biosidit/Ala-vaaranna-terveyttasi-ja-kuormita-ympari-stoa-kemikaaleilla---kayta-kyllastettya-puuta-oikein/>

.

KONSEPTIKORTTI

Konseptin nimi:

Konseptin idea yhdellä sanalla tai lauseella		Mitä idean toteuttamiseen tarvitaan? (resurssit, yhteistyökumppanit)
Löllähdyspaikka		
Konsepti kuvitettuna ja kirjoitettuna		- Tyynyjä. kankaita, patjoja - Mahd. yhteistyökumppaneita: Marimekko, Vallila, jne (ei ole kysytty) - Naapuritalon "seniorit" iltasadunlukijoiksi! - Sokeiden Iiris-keskus yhteistyökumppaniksi? Esim. kuvailevat luontokirjat tai Celia-moniaistillinen satutuntikoulutus - Julkkis-äänit lukemaan satuja (Lasse Pöysti?) - Tarvitaan pakettiauto patjojen yms. kuljettamiseen - Kirjoja, satukirjoja, väritys
Kohderyhmä (Kenelle konsepti on ensisijaisesti suunnattu?)	Perustele, miksi tälle konseptille olisi tarvetta?	Konseptin toteuttamisen mahdolliset esteet?
Kaikille kävijöille, myös lapsille	On hyvä, että on myös tila rauhoittumiselle Tilaa voi myös itse muokata, "tilaa spontaaniudelle"	- Ei saada mistään patjoja ja tyynyjä?

KONSEPTIKORTTI

Konseptin nimi:

Konseptin idea yhdellä sanalla tai lauseella Aistimesta		Mitä idean toteuttamiseen tarvitaan? (resurssit, yhteistyökumppanit) - Ikkunoiden pimennys - Äänimaailmaa ->äänisuunnittelu, kaiuttimet, jne. - Erituntuisia alustoja lattialla pehmeitä, upottavia, kovia, kutittavia - Mielikuvitus on rajana! - Kannattaa pyytää joku äänisuunnittelija yhteistyökumppaniksi?
Konsepti kuvitettuna ja kirjoitettuna - Hämärä/pimeä huone - Tuoksuja, makuja (purkeissa eri hajuja ja tuoksuja, kuten havuntuoksua, kukkia, hedelmiä, karkkeja) - Jänniä äänimaisemia - Erilaisia pintamateriaaleja (esim. karvainen matto, tekonurmikkoa, oikeaa nurmikkoa?, muovia, röpyliäistä...) - Pehmeitä asioita, joiden päällä voi istua - mahdollisesti jotain värivaloja (tyyliin valoletkuja, valosarjoja) - Ehkä jotain videotaidetta /outoa videota		Miten konsepti toteutetaan käytännössä? - Tässä ohjelmaryhmällä on hyvin vapaat kädet
Kohderyhmä (Kenelle konsepti on ensisijaisesti suunnattu?) Kävijöille, jotka haluavat rauhoittua, ja aistia muillakin kuin näköaistillaan	Perustele, miksi tälle konseptille olisi tarvetta? Haluamme että tapahtuma on kokonaisvaltaisen elämyksellinen, ja tämä huone olisi sellainen outo tila, jossa voisi aistia esim. jänniä äänimaisemia ja kutkuttavia hajuja	Konseptin toteuttamisen mahdolliset esteet? - Vähän esteitä, voi toteuttaa hyvin halvalla, materiaalia voi kerätä mistä vaan..

KONSEPTIKORTTI

Konseptin nimi: Marian paratiisi

Konseptin idea yhdellä sanalla tai lauseella Marian paratiisi tarjoaa urbaania viljelyä ja tutustuttaa kävijät viherrakentamisen eri tekniikoihin. Yleistarkoituksena vihertoiminnan levittäminen sisäpihan alueelle.		Mitä idean toteuttamiseen tarvitaan? (resurssit, yhteistyökumppanit) Stara (materiaalit, työkalut, tekonurtsi) Kaupunginpuutarha (kasvustoa) lähiseudun hautuumaat (tarvikkeita lainaan) senioritalojen asukkaat (ylläpitäjiksi) Maria (sammalta, puita) HYYN kampusviljelyvaliokunta (yhteistyökumppanuus) Innogreen (viherseinää sisälle) (Dodo / Hyötykasviyhdistys)
Konsepti kuvitettuna ja kirjoitettuna Erilaista puutarhatoimintaa nykyään parkkipaikkamaisen kolkoksi jäävälle piha-alueelle. • Taskumetsä; pienimuotoinen terraario • Kokedama; multa vuorataan sammalruukulla, joka sidotaan kasaan köydellä. • Sammalgraffiti; maalina hapanmaitotuotteen ja sammalmassan seos. • Istutuslaatikoita pihalle; Eurolavoihin laidat ja pyörät alle, että saadaan taimet säältä turvaan sisälle. Ideana ihmisten osallistaminen pihan viihtyvyyden ja oman elämänlaatunsa parantamiseen. Tekonurmen ja puiden lisääminen tuo paratiisiin lisää vehreyttä.		Miten konsepti toteutetaan käytännössä? Otettava huomioon valmiiden esimerkkien rakentaminen, konseptin testaaminen etukäteen ja ohjeistuksen luominen. Selvitettävä vesipisteen paikka ja jatkokastelun mahdollisuus. Rakennetaan valmiiksi laatikoita ja pohjat. Täytellään laatikoita ja rasioita yhdessä osallistujien kanssa. Kasvit sopii jättää elävöittämään nyt kovin kolkkoa ja parkkipaikkamaista sisäpihaa.
Kohderyhmä (Kenelle konsepti on ensisijaisesti suunnattu?) Kaikki urbaanit viherpeukalot. Lähitalon seniorit, Auroranlinnan asukkaat. Domman Hoasin/HYYn asukkaat.	Perustelee, miksi tälle konseptille olisi tarvetta? Kaupunkieläjien pihanpuutteen paikkaaminen yhteisöllisellä viljelytoiminnalla. Sisäpiha kaipaa vehreyttä ja tunnelmaa.	Konseptin toteuttamisen mahdolliset esteet? Pihan valtaamiseen kielteisesti suhtautuvat tahot. Huono sää Materiaalien puute